

Biblijska teologija 2
amdg.ffrz.hr → nastava
bibteo@fer.hr

Teologija Saveza

Savez – ključ biblijske teologije

Savez ili Zavjet

- zavjet = SAVEZ = διαθήκη = ברית (*b^erît*)
- *Vetus et Novum Testamentum*
→ europski jezici
- ברית od ברה *bārâ* (1 Sam 17,8)
 - ne ברא
 - Golijat: “*Izaberite* (ברה) između sebe jednoga...”
- hrv. “Vidjet ću, vidjet ćemo”
= odrediti, uglaviti
- načelo i mjerilo pred očima, pravilo
 - 1. Odredba – 2. Obveza – 3. Savez

Novi savez

Posljednja večera
Pascal-Adolphe-Jean
DAGNAN-BOUVERET
Privatna zbirka

- “Ova je čaša *novi savez* u mojoj krvi” (1 Kor 11,25=Lk 22,20)
 - usp. Jr 31,31: ברית הדשה *b^erît hadašâ* (Heb 8,8)
 - “Sklopit ću s domom Izraelovim i domom Judinim...”
 - “ovo je moja krv, *krv saveza*” (Mt 26,28)
 - “ovo je moja *krv saveza*” (Mk 14,24)
 - usp. Izl 24,8 דם הברית *dam habb^erît*
 - “koji je יהוה sklopio s vama po svim ovim riječima”
 - na Sinaju (Izl – Br)
 - “Stari zavjet” (2 Kor 3,14) – s koprenom, pokrivačem
 - “novi” savez (Heb 8,13) ⇔ “prvi savez” (9,15)
-

Sveopći Noin Savez

- Bog govori u Post 9,8-17
– koliko puta ברית?
- 7x (osim 9,15 u KS)
- קום *qûm* (6,18 → 9,9.11.17)
- *Ustanovljuje:*
pouzdana institucija
 - Čija obveza? (בריתי *berîti* 6,18; 9,8.11.15)
- “*moja obveza*”
 - Sadržaj obveze u 9,11.15:
- Nema više općeg opustošenja

Božanska širina

- ❑ S kime Savez?
(usp. Post 9,9.10.13)
- Noa i potomci (9,9.11.12.15)
- sva živa bića (v10.12.15s)
- zemlja (v13)
- svako tijelo כל בשר (*kol bāšār* v15-17)
 - ❑ Trajanje? עולם (*’ôlam*) Post 9,12.16
 - ❑ KS: za naraštaje buduće, Š: vječno vrijeme (v12)
- Vjekovni, zauvijek, vječan (v16 → Heb 13,20)
 - ❑ Znak u Post 9,13:
- “Luk svoj polažem u oblak”
- → “Mir svoj vam ostavljam” (Iv 14,27)

Savez s Abrahamom

- ❑ Kada prema Post 15,1?
- “poslije tih događaja...”
- Ratnički savezi (14,13)
 - ❑ Eškol i Aner, saveznici
 - ❑ → Bog štit Abrahamu (15,1)
- יהוה je *El El-jon* i Stvoritelj (14,22)
 - ❑ Bog mu je plaća (15,1)
 - ❑ ← jer se odrekao plijena (14,23)
 - ❑ Savez u 15,18 nakon v2-5:
- “Gospodine” (v2) – prva molitva

Obred saveza? (Post 15)

- Iskustvo u Post 15,1.4:
- dolazak Božje riječi
- pogled u visine (v5)
- → Vjera (v6)
 - Obred u Post 15,10.17:
- Rasječene životinje (v10.17)
- prijetnja ili žrtva?
usp. Jer 34,18s:
- “Kao tele koje su rasjekli
i prošli između..”
 - = znak Saveza?

Objava i povjerenje

- ❑ doživljaji u Post 15,12.13-16.17:
- תרדמה *tardemâ tvrd san* (v12)
 - ❑ usp. Adam (2,21); i pogled (15,5)
- = objava (15,13-16):
 - ❑ najava egipatskog ropstva i Izlaska
 - ❑ Znak Božje prisutnosti u v17:
- Vatra (baklja, usp. Izl 3)
- = primljena žrtva? (usp. 1 Kr 18)
 - ❑ Čime sklopljen Savez? (Post 15,18)
- לאמר *le'mor* “rekavši” (KS), “i reče” (Š) = riječju
- “Tvojim potomcima dajem zemlju...” – *veličina?*

Potvrda i znak (Post 17)

- “Savez” u 17,2.4... tko govori?
- u Božjem govoru
 - Novo ime u 17.1.5:
- אל שדי 'el šadaj – Bog svesilni (v1)
- אברם ← אברהם Abram → Abraham (v5)
 - Otac mnogih naroda (usp. Rim 4,17)
 - Rok u 17,7.13.19 ברית עולם *b'erît 'olam?*
- “vječni savez” (usp. Post 9)
 - Znak saveza (17,11)?
- Obrezanje (v11) – *za koga* (v27)?
- i stranci (v27)
 - usp. Izl 12,38: “ostali svijet”

Izraelski biblijski
muzej: Abraham

Obveza cijeloga naroda

- Formula u Izl 6,7a:
- “Uzeti” לקח *laqah*:
moj narod, vaš Bog
- Otvoreno ponuđena pogodba Izl 19,5:
- *Slušati glas* – “pokoravati se” (KS), “vjerno slušati riječ” (Š.)
- *Čuvati* “moju obvezu”
– čuvati vrt (Post 2,15)
 - Tko donosi odluku u 24,3.7:
- Volja naroda 2x
 - Slušanje: stav srca (24,7)
- Bogoslužje (24,5 usp. 3,18)
 - Krv saveza (24,8)
- Knjiga Saveza (24,7)
čitanje uz žrtvenik

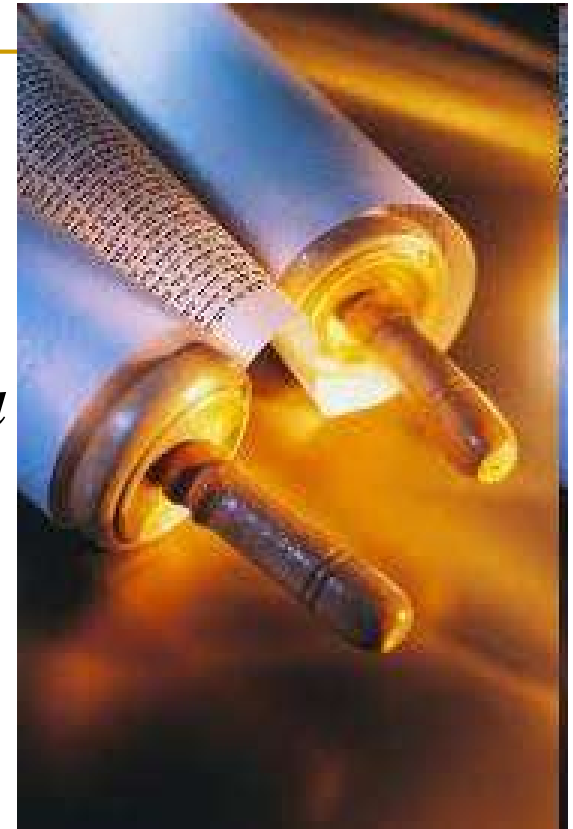
Sadržaj Saveza na Sinaju

- ❑ Obećanje u Izl 6,7a:
- Međusobna pripadnost
 - ❑ Božja obveza u Lev 26,12:
- Posred vas,
vaš Bog, moj narod
 - ❑ Jeremijin podsjetnik (Jr 7,23)
- Zapovjedio sam: slušajte
glas moj, pa ću ja biti vaš Bog, vi moj narod
(usp. 11,4)
- Bit ćete moj narod, ja vaš Bog (Jr 30,22)

Kralj i Savez

- Kralj Jošija u 2 Kr 23,2s;
2 Ljet 34,30-32
- 1. Cijelom narodu čita *Knjigu Saveza*
 - Pronađena Knjiga (2 Kr 22,8.10;
2 Ljet 34,14)
- 2. Sklapa Savez (2 Kr 23,3):
 - on (2 Ljet 34,31)
 - i svi (2 Ljet 34,32)
- 3. Svi služe Bogu za njegova života (2 Ljet 34,33)
- Blagdan – kada, kakvo slavlje u 2 Ljet 35,1.18?
 - Pasha – po Zakonu 14.01. (v1)
 - prvi put takva od Samuela (v18)

Savez u Jr 31,31–34

- tekst u “Knjizi utjehe” Jr 30s
- ברית הדשה *b^erît hadašâ* (31,31)
- “novi savez”
 - Oznaka: נאם יהוה (4x v31-34)
 - riječ Gospodnja
- obiteljski prostor:
 - בית *bêt* “dom” Izraelov (v31.33), Judin (v31)
 - braća: אח *'aḥ* (v34),
 - bližnji רע *ré^a* “drug” (v34)
- narod: עם *'am* (v34)

Božja naklonost

- ❑ Novost: Božja aktivnost u Jr 31,33?
- Upisuje u srce
pouku (Zakon = תורה)
- ❑ Sadržaj saveza u v33s?
- 1. *formula saveza* (v33)
 - ❑ Bog prihvaća zajednicu i priznaje se njezinom
- 2. “Svi će me znati” (v34)
 - ❑ blisko poznavanje: ידע *jada*’ (v34)
- Temelj Saveza: סלה *salah* (v34)
- “Oprostit ću krivnju”

Savez kod Ezekielia

- Kakav savez u Ez 16,60; 37,26
(ברית עולם); 34,25; 37,26
- 1. Vječni savez (16,60; 37,26)
- 2. “savez mira” (34,25; 37,26)
 - *formula Saveza:*
“moj narod, vaš Bog”
11,20; 14,11; 34,30; 36,28;
37,23.27
 - Novost u 36,26b?
- “Izvadit ću srce kameno
i dat ću vam srce od mesa”
- “bilježnicu” treba izmijeniti

- Bog ispunja zahtjev iz 18,31:
- “*načinite si novo srce
i nov duh*”
- Treća razina u 36,26:
 - Škropljenje vodom (36,25a)
 - Očišćenje od idola (25b)
 - Srce i duh (26)